

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-9>

УДК 657

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ГРОШОВОМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

INFORMATION AND ANALYTICAL SECURITY SYSTEM FOR EFFECTIVE MANAGEMENT OF PENNY FLOWS OF ENTERPRISE

Волошина-Сідей Вікторія Вадимівнакандидат економічних наук,
старший викладач кафедриМиколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4772-7261>**Кириченко Анастасія Олександрівна**

магістрантка,

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-3719-1741>

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

Voloshyna-Sidei Viktoriia, Kirichenko Anastasia
V.O. Sukhomlynskyi National University of Mykolaiv

У статті проаналізовано сутність та поняття грошових потоків підприємства, досліджено генезис наукових бачень щодо сутності грошових потоків підприємства, визначено їх роль як об'єкта управління, розкрито науково-методичні підходи до управління грошовими потоками підприємства. У процесі дослідження з'ясовано основні фактори, які впливають на управління грошовими потоками підприємства. Охарактеризовано інформаційно-аналітичне забезпечення, що необхідне при здійсненні оперативного аналізу та якісного стратегічного управління грошовими надходженнями. Визначено компоненти інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління грошовими потоками підприємства. За проведеним дослідженням здійснено групування основних користувачів, які зацікавлені в отриманні даних, та встановлено доцільність виділення двох груп користувачів інформації з описом їх інформаційних запитів щодо руху грошових потоків підприємства.

Ключові слова: грошові потоки, управління, вхідний грошовий потік, вихідний грошовий потік, аналіз, інформаційні джерела.

The article analyzes the essence and concept of cash flows from various types of activities, analyzes the genesis of scientific visions regarding the essence of enterprise cash flows, defines their role as an object of management, and reveals scientific and methodological approaches to the management of enterprise cash flows. A critical analysis of approaches to defining the concept of "cash flows" was carried out, which showed the lack of a single approach to its understanding, which contributed to the need to summarize the main essential features of cash flows. Since enterprises deal with endless sources of information, the selection of an effective information and analytical base is very important in the aspect of quality management of cash flows, taking into account the requests of all interested parties. In the process of research, the factors that affect the management of cash flows of the enterprise have been clarified. The information and analytical support necessary for the analysis and quality management of cash receipts is characterized. The components of the information and analytical support of the cash flow management system of the enterprise are determined. The need for constant monitoring and updating of information on the movement of funds in order to promptly manage deviations from the planned indicators has been proved. Attention is focused on the fact that a necessary condition for conducting an effective analysis of the company's cash flows is the creation and development of an effective and up-to-date information base, which should include external and internal accounting and non-accounting information. It was established that the information base used for the analysis of cash flows must be checked for relevance and objectivity, since the quality of the conclusions drawn based on the results of the analysis depends on the reliability of the sources of the analysis. The thesis has been proven that to verify information it is necessary to carry out both formal and logical checks. According to the conducted research, the grouping of the main users who are interested in receiving data on the cash flows of the enterprise was carried out.

Keywords: cash flows, management, incoming cash flow, outgoing cash flow, analysis, information sources.

Постановка проблеми. Доцільність дослідження сутності поняття грошових потоків та їх інформаційно-аналітичного забезпечення для ефективного управління ними, зумовлено важливістю цієї фінансово-економічної категорії для забезпечення платоспроможності та ліквідності суб'єктів господарювання. Так як підприємства мають справу з нескінченними джерелами інформації, виокремлення саме дієвого інформаційно-аналітичного базису є дуже важливим в аспекті якісного управління грошовими потоками з урахуванням запитів усіх зацікавлених осіб.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематика дослідження є не новою, цій темі приділена увага багатьох вчених-економістів, таких як: Г. В. Кошельок [1; 2], О. П. Кундря-Висоцька [3], Л. О. Лігоненко [4], А. М. Поддєрьогін [5], Г. В. Ситник [6], І. М. Спільник [7], В. В. Ясишена [8] та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Основна увага науковців приділена питання визначення дієвих методів управління грошовими потоками підприємства, а ось питання щодо формування інформаційно-аналітичного базису проведення аналізу грошових потоків, з урахуванням потреб стейкхолдерів та сучасних інформаційних запитів, залишаються недостатньо висвітленими.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування теоретичних засад управління грошовими потоками підприємства та формування інформаційно-аналітичного забезпечення аналізу та управління грошовими потоками підприємства задля ефективного управління ними. Виходячи з окресленої мети слід вирішити такі завдання:

- узагальнити інформаційний базис щодо тлумачення «грошових потоків»;
- дослідити та класифікувати інформаційне та аналітичне забезпечення аналізу та управління грошовими потоками;
- запропонувати підходи до формування інформаційної бази як складової системи ефективного управління грошовими потоками підприємства, виявити стейкхолдерів і визначити їх потреби в інформації про стан грошових потоків підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах дуже актуальним питанням при вдалому господарюванні суб'єктів господарювання є дефіцит грошових коштів та своєчасність їх надходження, що негативно впливає на операційну, інвестиційну і фінансову діяльність підприємства.

Кошти були і залишаються тією економічною цінністю, яка являється у оберненій формі завдяки таким властивостям: ділимості, мобільності та адаптивності. Ці виняткові якості грошових коштів у процесі господарської діяльності пояснюють наявність певної уваги до їхнього руху в часі, який є безперервним процесом і визначається поняттям «грошовий потік» [7, с. 70]. Грошові потоки за умов ринкової економіки зазвичай розглядаються як важливий елемент системи управління всіх рівнів. Аналіз підходів щодо визначення дефініції «грошові потоки» показав відсутність єдиного підходу до його тлумачення, що обумовило необхідність узагальнити суттєві ознаки грошових потоків. Зокрема, пропонуємо виділяти такі важливі характеристики грошових потоків:

- 1) внутрішнє джерело фінансової стабілізації підприємства;
- 2) грошовий потік є еквівалентним;
- 3) один з головних об'єктів управління;
- 4) має безперервний характер;
- 5) індикатор кредитоспроможності та платоспроможності підприємства;
- 6) спрямований на забезпечення функціонування суб'єктів підприємницької діяльності;
- 7) рух грошей при виконанні ними своїх функцій у готівковій та безготівковій формах;
- 8) формування грошового потоку пов'язано з виникненням взаємовідносин між підприємством і його контрагентами [1, с. 398].

Отже, виходячи з виділених ознак, під грошовим потоком пропонуємо розуміти цілеспрямований безперервний рух грошових коштів у готівковій та безготівковій формах, що виникає в процесі фінансово-господарської діяльності підприємства та забезпечує його фінансову стійкість, платоспроможність і кредитоспроможність у звітному фінансовому періоді.

Вважаємо за доцільне виокремити систему факторів, що впливають на грошові потоки, в цій системі повинні бути враховані також:

- зовнішні фактори (загальноекономічні, політичні, економічні, фінансові, галузеві фактори);
- внутрішні фактори (організаційні, виробничо-технологічні, маркетингові, фінансові) [4, с. 215].

Інформація щодо цих факторів має формуватися відповідним обліково-аналітичним забезпеченням на підприємстві. Враховуючи зростаючі потреби зовнішніх та внутрішніх користувачів звітної інформації у розкритті суттєвої інформації про фінансове становище організації з метою прийняття обґрунтованих

управлінських рішень, особливого значення набуває формування в обліку комерційних організацій відповідного обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими потоками.

Кундря-Висоцька О. П. стверджує: «Для побудови обліково-аналітичного забезпечення інтегрованого бухгалтерського обліку грошових потоків доцільно розробити систему показників інформаційного забезпечення управління на конкретному підприємстві, що дозволяє більш повно враховувати необхідну інформацію у процесі формування відповідного обліково-аналітичного забезпечення. У цих цілях обліково-аналітичне забезпечення може бути структуроване шляхом виділення фінансової і бухгалтерської інформації, даних управлінського обліку та фінансової звітності, а також даних, що формуються несистемним шляхом, із врахуванням зовнішніх факторів» [3]. Чинна система не в змозі забезпечити задоволення зростаючих інформаційних потреб користувачів, що є одним із факторів, що стримує розвиток організацій. Побудова ефективної системи обліку, аналізу та управління грошовими потоками можлива лише з урахуванням поглибленого аналізу потреб користувачів у інформації про них з урахуванням відповідної концепції управління.

Визнання грошових потоків як об'єкт передбачає реорганізацію діючої системи організацій з виділенням стратегічного, фінансового та управлінського обліку грошових потоків, поділом об'єктів і методів обліку відповідно до вимог відповідного рівня управління ними в організації. Висвітлення даних питань у системному вигляді дозволяє розробити методологію побудови та функціонування інтегрованої системи обліку та контролю грошових потоків комерційних організацій на основі концепції обліково-аналітичного забезпечення стратегічного, тактичного та оперативного управління ними, спрямованого на формування стійкого чистого грошового потоку, що забезпечує рентабельність поточної діяльності організації; власного капіталу та вартості компанії в цілому [5, с. 302].

Для формування інформаційно-аналітичного забезпечення управління грошовими потоками доцільно визначити цільові параметри управління ними (включаючи загальний грошовий потік, що прямо залежить від обсягу продажу; чистий грошовий потік, що формує рівень рентабельності виробництва; накопичений дисконтований грошовий потік, що визначає зростання власного капіталу та

вартості компанії), а також класифікувати їх за рівнями управління та видами обліку, що забезпечують формування відповідної аналітичної інформації, що дозволяє суттєво доповнити перелік завдань, що стоять перед системою фінансового менеджменту організації.

Здійснено угруповання стейкхолдерів, які зацікавлені в отриманні даних про грошові потоки підприємства. Пропонуємо виділення двох груп користувачів інформації: зовнішніх і внутрішніх. При цьому зовнішніх стейкхолдерів можна поділити на дві групи: 1) безпосередньо зацікавлені в інформації про стан грошових потоків підприємства; 2) опосередковано зацікавлені в інформації про стан грошових потоків підприємства. Удосконалена система інформаційно-аналітичного забезпечення управління грошовими потоками підприємства з урахування інформаційних запитів користувачів наведено на рис. 1.

Висновки та перспективи подальших досліджень. За результатами проведеного дослідження визначено, що інформаційним забезпеченням аналізу грошових потоків підприємства є оптимальна сукупність достовірної, актуальної, оперативної, своєчасної інформації про об'єкти, що розглядаються.

Методика формування інформаційно-аналітичного забезпечення управління грошовими потоками передбачає формування обліково-аналітичного забезпечення стратегічного, фінансового та управлінського обліку для підвищення кількості та якості інформації та ефективності її використання. З цієї метою інформаційно-аналітичне забезпечення може бути структуровано шляхом виділення фінансової та бухгалтерської інформації, даних управлінського обліку та фінансової звітності, а також даних, що формуються несистемним шляхом, що характеризують зміну грошових потоків у процесі управління суб'єктів господарювання. При цьому побудова системно-орієнтованих баз даних системної та несистемної інформації здійснюється на основі виділених принципів (достатності інформації, її інваріантності, наступності моделей, адекватності, ефективності, сумісності) з метою здійснення оперативного, тактичного та стратегічного управління грошовими потоками підприємства.

Удосконалена система інформаційно-аналітичного забезпечення управління грошовими потоками підприємства дасть змогу зовнішнім та внутрішнім користувачам отримувати оперативну інформацію щодо стану грошових потоків підприємства для забезпечення своїх інформаційних та управлінських запитів.

Рис. 1. Удосконалена система інформаційно-аналітичного забезпечення управління грошовими потоками підприємства

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кошельок Г. В. Вплив грошових потоків на конкурентоспроможність промислових підприємств. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та шляхи підвищення: монографія / за заг. ред. О. Г. Янкового. Одеса: Атлант, 2013. С. 396–413.
2. Кошельок Г. В. Інформаційне забезпечення аналізу грошових потоків підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2014. № 3 (54). С. 232–239.
3. Кундря-Висоцька О. П. Інтеграція в обліку грошових потоків: передумови та необхідність. Тези Міжнародної наукової конференції «Розвиток обліку, аналізу і аудиту суб'єктів суспільного інтересу» (20–21 жовтня 2017 року). Житомир. 2017. С. 87–89.
4. Лігоненко Л. О., Ситник Г. В. Управління грошовими потоками: навч. посібник. Київ : Нац. торг.- екон. ун-т, 2015. 255 с.
5. Поддєрьогін А. М., Білик М. Д., Буряк Л. Д. та ін. Фінанси підприємств. Київ : КНЕУ, 2004. 546 с.
6. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. 3-тє вид., випр. і доп. Київ : Знання, 2017. 668 с.
7. Спільник І., Загородна О. Грошові потоки підприємства: комплексний аналіз за даними фінансової звітності. *Міжнародний науковий журнал*. 2017. Вип. 1–2. С. 67–85.
8. Ясишена В. В. Теоретичні аспекти аналізу грошових потоків підприємств. *Економічний простір*. 2018. № 16. С. 123–131.

REFERENCES:

1. Koshelok H. V. (2013) Vplyv hroshovykh potokiv na konkurentospromozhnist promyslovykh pidpriumstv. Konkurentospromozhnist pidpriumstva: otsinka rivnia ta shliakhy pidvyshchennia [Influx of penny flows into the

competitiveness of industrial enterprises. Competitiveness of the enterprise: assessment of the level and direction of advancement]: monohrafiia [a monograph]. za zah. red. O. H. Yankovoho. Odesa: Atlant, pp. 396–413. [in Ukrainian].

2. Koshelok H. V. (2014) Informatsiine zabezpechennia analizu hroshovykh potokiv pidpriemstva. [Information is provided for the analysis of penny flows of enterprises]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen*. № 3 (54). P. 232–239. [in Ukrainian].

3. Kundria-Vysots'ka, O. P. (2017) "Integration in cash flow accounting: prerequisites and necessity", Tezy Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii [Theses of the International Scientific Conference]. *Rozvytok obliku, analizu i audytu sub'iektiv suspil'noho interesu* [Development of accounting, analysis and audit of public interest entities]. Zhytomyr, pp. 87–9. [in Ukrainian].

4. Lihonenko L. O., Sytnyk H. V. (2015) Upravlinnia hroshovymy potokamy [Managing penny flows]: navch. posibnyk. Kyiv. Nats. torh.- ekon. un-t, 255 p. [in Ukrainian].

5. Poddierohin A. M., Bilyk M. D. (2004) *Finansy pidpriemstv* [Business finance]. Kyiv: KNEU, 546 p. [in Ukrainian].

6. Savytska H. V. (2017) *Ekonomichnyi analiz diialnosti pidpriemstva* [Economic analysis of the enterprise]: navch. posib. 3-te vyd., vypr. i dop. Kyiv. Znannia. 668 p. ([in Ukrainian].

7. Spilnyk I., Zahorodna O. (2017) Hroshovi potoky pidpriemstva: kompleksnyi analiz za danymy finansovoi zvitnosti [Enterprise cash flows: a comprehensive analysis of financial statements]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal*. Vyp. 1–2. P. 67–85. (in Ukrainian)

8. Yasysheva V. V. (2018) Teoretychni aspekty analizu hroshovykh potokiv pidpriemstv [Theoretical aspects of the analysis of cash flows of enterprises]. *Ekonomichnyi prostir*. № 16. P. 123–131. (in Ukrainian)